

Avustuksen hakijoille/saajille:

Avustukset rakennusperinnön hoitoon, periaatteita korjausneuvontaan/korjaustapoihin

Tähän muistioon on kirjattu ylös tarkempia avustuksiin liittyviä periaatteita aihealueittain.

Sisällysluettelo

Avustuksen hakijoille/saajille:	1
Avustukset rakennusperinnön hoitoon, periaatteita korjausneuvontaan/korjaustapoihin	1
Yleisiä periaatteita mitä toimenpiteitä on avustettu ja mitä ei	1
Kantavat rakenteet	3
Ulkomaalaus	3
Julkisivut	4
Ovet ja ikkunat	5
Katto ja kattovarusteet, piiput ja hormit	5
Perustukset	7
Sisätilat	7

Yleisiä periaatteita mitä toimenpiteitä on avustettu ja mitä ei

Rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010, rakennusperintölaki) 16 §, valtionavustuslain 7 § ja valtion talousarvio (budjetti.vm.fi) Avustuksen myöntämisen edellytykset ja jaettavan määrärahan suuruus saattavat muuttua vuosittain.

Avustaminen perustuu:

1) Avustamiselle on rakennusperintölain 16 §:stä tai valtion talousarvion kirjauksesta johtuva este eli kyseessä ei ole suojeltu tai muuten kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennusperintökohde TAI

2) Valtionapuviranomaisten yhteinen menettely/priorisointi, joka perustuu valtionavustuslain 7 §:ssä säädettyihin yleisiin edellytyksiin, lähinnä näihin: myöntäminen on perusteltua valtionavustukselle asetettujen tavoitteiden kannalta; myöntämistä on pidettävä tarpeellisenä valtionavustuksen hakijan saama muu julkinen tuki sekä valtionavustuksen kohteena olevan hankkeen laatu ja laajuus huomioon ottaen. Tässä kakkoskohdassa valtionapuviranomaisella on yleensä harkinnanvaraa yksittäistapauksessa eli kysymys siitä, onko jokin kategorisesti pois suljettua. Hakijoiden yhdenvertaisuus kuitenkin huomioitava.

Avustus on verovapaata tuloa. Samaan toimenpiteeseen voi käyttää vain yhtä valtion tukea kerrallaan. Jos esimerkiksi sattuisi saamaan avustusta sekä ELY-keskukselta että Museovirastolta, niin hakijan on päätettävä kumman käyttää tai avustuksen myöntäjän on jätettävä tuki myöntämättä.

Avustus ilmoitetaan myöntäjän toimesta verottajalle, koska avustuksen saaja ei voi käyttää samaan toimenpiteeseen myös kotitalousvähennystä.

Arvonlisäverosta: jos arvonlisävero jää hakijan maksettavaksi, niin arvonlisävero sisältyy avustukseen. Mutta jos hakija pystyy vähentämään arvonlisäveron verotuksessaan, niin arvonlisävero ei voi kuulua avustukseen.

Museoista: Paikallismuseot voivat hakea avustusta ELY-keskukselta, mikäli ne eivät voi hakea muuta valtionavustusta.

Alueelliset vastuumuseot toimivat yhteistyössä ELY-keskusten kanssa avustuskohhteiden valvonnassa, ja niiden tutkijat (rakennustutkijat, korjausrakentamisintendentit jne.) auttavat hakijoita avustuksiin liittyvissä kysymyksissä esim. hyväksyttävistä toimenpiteistä ja materiaaleista.

Voit hakea toimenpiteellesi myös Museoviraston entistämisavustusta, josta voi lukea lisätietoa heidän verkkosivuiltaan. Huomaathan että samaan toimenpiteeseen voi kuitenkin saada vain yhtä valtion avustusta.

Pihojen osalta avustusta voidaan myöntää kohteiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen, kuten aitoihin, portteihin, muureihin yms. rakenteisiin.

Puukujien uusimiseen ei ole myönnetty avustusta. Istutuksia ei ole avustettu.

Korjaussuunnitelman teettämistä voidaan avustaa, kun korjaustoimenpiteet suunnitellaan tehtäväksi perinteisin menetelmin. Korjaussuunnitelmassa tulee siis ottaa huomioon rakennuksen ikä ja säilyttävän korjaamisen periaatteet. Lisäksi tulee olla yhteydessä ELY-keskukseen tai oman alueen alueelliseen vastuumuseoon ja varmistaa toimenpiteiden ja materiaalien avustuskelpoisuus.

Mikäli kyseessä on rakennusperintölailla suojeltu kohde, niin toimenpiteiden linjaus ja ohjaaminen ovat tarkempia. Rakennuksella saattaa myös olla jo todettu arvo inventoinnissa ja sen myötä suojelun tarve, vaikka suojelumerkintä puuttuisi kaavasta tai rakennus sijaitsee kaavattomalla alueella.

Avustuksen saaja tarkistaa luvan tarpeen kunnan rakennusvalvonnasta.

Painekyllästettyä puutavaraa ei avusteta. Lämpökäsitellyn puutavaran käyttö on sallittua. *(Voi liittyä moneen rakennusosaan)*

Kantavat rakenteet

Kantavien rakenteiden ja rakennuksen rungon korjaus, kuten esimerkiksi hirsirungon kengittäminen, ovat avustuskelpoisia toimenpiteitä.

Lisäeristämistä ei avusteta.

Ulkomaalaus

Vanha maalityyppi tulee aina selvittää ensin. Selvittämiseen voi kysyä neuvoa avustuskohteen valvojalta tai alueellisesta vastuumuseosta. Rakenteen hengittävyys on tärkeää, varsinkin jos julkisivuverhous on ilman ilmarakoa.

Pohjamaalattu puutavara ei ole avustusehtojen mukainen materiaali.

Perinteinen pellavaöljymaali on aina hyväksyttävä materiaali. Lue maalipurkin sisällysluettelo tarkkaan. Jos maalissa on muoveja tai paljon muita öljyjä kuin pellavaöljyä, niin se ei ole perinteistä pellavaöljymaalia vastaava tuote, ja sen käyttäminen saattaa johtaa kielteiseen maksatuspäätökseen.

Petroliöljymaalin käytöstä on aina neuvoteltava hankkeen valvojan kanssa ennen toimenpiteiden aloittamista. Petroliöljymaali voi olla haja-asutusalueella mahdollinen, mutta ei esim. tiiviisti rakennetuilla kaupunkialueilla, koska petroliöljymaalissa on himmeämpi kiiltoaste.

Perinteisesti ei ole olemassa punaista öljymaalia. Punaiseen värisävyn on käytetty punamultaa tai maitomaalia.

Keittomaali (punamulta, keltamulta) sopii avustettaviin kohteisiin. Sitä voi ostaa valmiina tai sen voi keittää itse. Keittomaalia valmiina ostettaessa tulee olla tarkkana, että kyseessä on aito perinteinen keittomaali, eikä esimerkiksi ns. punamaali.

Värisävystä: on suositeltavaa käyttää kohteeseen sopivia aikakauden värisävyjä. Värisävyn pohdintaan voi pyytää apuja esimerkiksi alueellisesta vastuumuseosta.

Jos aikomuksenasi on vaihtaa alkuperäistä julkisivuväriä, niin ole yhteydessä kuntasi rakennusvalvontaan ja alueelliseen vastuumuseoon. Värin vaihto saattaa vaatia luvan.

Väritutkimuksen avustaminen on mahdollista, mikäli se on kohteessa tarpeen.

Puupintojen maalinpoiston menetelmistä:

- 1) paras tapa poistaa vanha maali on käsin skrapaaminen
- 2) materiaalia rikkomaton puhdistus on ollut avustuskelpoinen toimenpide
- 3) ovissa tai ikkunoissa voi käyttää myös maalinpoistoinetta (huom. maalinpoistoinetta ei saa jäädä maalin alle)
- 4) myös maalinpoistolaitteiden esim. Speedheater ym. vuokraa tai käyttökuluja voidaan avustaa. Mutta ei laitteen hankintaa. Muistathan käyttää lämmitintä aina varoen, ettei tuloksena ole tulipalo.
- 5) hiekkapuhallus tai lasimurska/kuulapuhallus ym. pintaa rikkovat puhallukset eivät ole avustettavia toimenpiteitä

Peltikaton maalauksessa työtapana tulee aina olla sivellinmaalaus käsityönä. Uusi peltikatto maalataan aikaisintaan kahden vuoden kuluttua. Vanhan katon huoltomaalauksessa pohjatytöt ja puhdistus tulee tehdä huolellisesti ja oikeissa olosuhteissa. Kiiltoasteen ja sävyn tulee olla alkuperäiseen rakennukseen ja ympäristöön soveltuva.

Rapattujen julkisivujen maalaamisesta: Oikean maali- ja rappaustyyppin selvittäminen on tärkeää. Sekä vanhan rakennuksen rappaus että maalaus on tehtävä rappauspintaan soveltuvilla materiaaleilla.

Perinteinen kalkkimaali ohennetaan kalkkivedellä: www.korjaustaito.fi/fi/korjauskortit/kalkkimaali

Julkisivut

Painovoimaiseen ilmanvaihtoon liittyviä toimenpiteitä, kuten korvausilmaventtiileitä, voidaan avustaa tapauskohtaisesti harkiten, esimerkiksi osana julkisivukorjausta. Vain vanhanmallisia venttiileitä yms. voidaan avustaa www.korjaustaito.fi/fi/korjauskortit/painovoimainen-ilmanvaihto

Kunnossa olevaa ei kannata uusia. Mutta jos rakennusosa on kulunut loppuun, ja löytyy dokumentti (tai malli) siitä millainen alkuperäinen on ollut, voidaan palauttavaa korjausta harkinnan mukaan mahdollisesti avustaa.

Huom. Alueella voi olla asemakaavoissa, korttelisuunnitelmissa tai rakentamistapaohjeissa määriteltyjä reunaehtoja. Niiden vastaisia toimenpiteitä ei voida avustaa.

Puujulkisivu:

- Tarpeetonta uusimista ei avusteta. Vain vaurioituneet kohdat julkisivuissa tulee paikkakorjata.
- Mikäli julkisivuverhousta joudutaan uusimaan, tulee se tehdä vanhan mallin mukaisesti ja yhtä paksusta puutavarasta kuin vanha. Myös detaljit tulee korjauksen yhteydessä säilyttää tai uusia vanhan mallin mukaisesti. Alkuperäiset puuleikkaukset tulee säilyttää.
- Julkisivun vuoraustyyppin muuttaminen perusteetta ei ole avustettava toimenpide.
- Tulee selvittää historiallisen tyyppin mukainen rakennuksen ominaisluonteeseen sopiva julkisivumateriaali (kuten esim. hienosahattu vai höylätty puutavara).
- Paneelin paksuus vaikuttaa julkisivuverhouksen kestävyYTEEN. Vanha puutavara on paksumpaa ja parempilaatuista.
- Alimpien hirsien vaihdon yhteydessä julkisivuverhous tulee ensisijaisesti pyrkiä säilyttämään ennallaan paikattuna.

Rappauspinta:

- Lämpörappaus ei ole avustettava toimenpide.
- Rappaustyyppin selvittäminen on tärkeää, etenkin jos on kyse paikkarappauksesta. Myös selvitystä ja suunnittelua voidaan avustaa. Myös runkorakenne tulee selvittää ennen korjaukseen ryhtymistä.
- Rappaus tulee korjata/paikata samoilla materiaaleilla ja menetelmillä kuin kohteen alkuperäinen rappaus. Paikkaaminen on suositeltavin tapa.
- Jos koko rappaus on pakko uusia, tulee uuden rappauksen ja pinnan olla alkuperäisen kaltainen ja on käytettävä vastaavia materiaaleja kuin alkuperäisessä. Ole yhteydessä hankkeesi valvojaan.
- Rapatuissa puutaloissa kalkkipitoiset laastit kestävät rungon liikettä/elämistä paremmin.

Tiilijulkisivu:

- Uusitaan vain se, mikä täytyy uusia. Ehjää ei tule uusia.
- Saumat tulee korjata/paikata samoilla materiaaleilla ja menetelmillä kuin kohteen alkuperäiset saumat. Jos on esim. kohosaumat, niin sama tyyli pitää säilyttää. Paikkaaminen suositeltavaa.
- Tiilikorjauksiin suositellaan käytettäväksi vanhoja tiiliä. Jos vanhoja tiiliä ei ole saatavilla, niin korjauksiin valitaan mahdollisimman samanlainen uusi tiili. Korjattavassa/uusittavassa rakenteessa

voi harkita uusien ja vanhojen tiilien sekoittamista, jotta uudet tiilet eivät pistä niin hyvin silmään. Kysy neuvoa alueellisesta vastuumuseostasi.

Luonnonkivi:

- Sokkelit: laastitutkimus varmin, kalkkilaasti kestää liikkumista paremmin
- Portaat: pinnassa voidaan sallia vettä pitävämpää laastia -> ole yhteydessä hankkeesi valvojaan
- Kivinavetat: lue muurinkorjauksesta lisää täältä
www.slhk.fi/hankkeet/valmistuneita/muurikorjauskortit/

Mineriittijulkisivu:

- Mikäli alkuperäinen julkisivu on ollut mineriittiä, niin uusittaessa tulee käyttää alkuperäisen kaltaista materiaalia.
- Mikäli mineriittiverhous on laitettu myöhemmin, tulee harkita joko verhouksen kunnostamista tai mahdollisesti julkisivuverhouksen vaihtamista paremmin sopivaan materiaaliin. Ole yhteydessä hankkeesi valvojaan.

Ovet ja ikkunat

Ikkunoiden uusimista ei voida avustaa. Myöskään ns. palauttavia korjauksia eli jossain vaiheessa uusittujen ikkunoiden vaihtamista alkuperäisen kaltaiseksi, ei voida avustaa.

Jos nykyistä ikkunaa ei todella voida korjata, niin uusi ikkuna kannattaa teettää puusepäntyönä vanhan mallin mukaisesti esimerkiksi valokuvasta tai arkkitehdin alkuperäisestä rakennuspiirustuksesta. Ota huomioon, että tehdasvalmisteisia puu-alumiini-ikkunoita ei voi myöhemmin korjauttaa, vaan ne on aikanaan pakko uusia. Sekin kannattaa muistaa, että myös myöhemmin tehdyt ikkunamuutokset saattavat olla osa kohteen historiallista kerroksellisuutta ja sellaisina säilyttämisen arvoisia.

Kittauksissa tulee käyttää pellavaöljykittiä (ei silikonitai uretaania) ja puupaikkaukset on tehtävä samalla profiililla kuin vanhoissa ikkunoissa (mm. tippanokat).

Ikkunoidenkin maalaamisessa kannattaa muistaa, että useampi ohut maalikerros pysyy paikoillaan aina paremmin kuin yksi paksu kerros.

Irrallisia lasin päällä olevia ristikoita yms. ei sallita.

Lämpölaseja tai kolmansia laseja ei avusteta.

Ovien uusimista ei avusteta. Jos vanhaa ovea ei ole mahdollista korjata, niin uusi ovi kannattaa teettää vanhan mallin mukaisesti.

Katto ja kattovarusteet, piiput ja hormit

Avustettavia katemateriaaleja ovat:

- konesaumattu pelti
- savitiili
- betoni- ja sementtitiili
- kolmiorimahuopa
- päre
- malka, ruoho, kivi ym. materiaalit, mikäli ne soveltuvat kohteeseen

- varttikatto, joita valmistetaan nykyään ilman asbestia. Ainakin jos rakennuksessa on ennestään varttikatto.
- perinteinen aaltopeltikatto, jos sellainen on rakennuksessa ennestään

Mikäli suunnitelmissa on vaihtaa katemateriaalia, tulee olla yhteydessä avustuskohteen valvojaan tai alueelliseen vastuumuseoon.

Selvitä rakennusluvan tarve kunnasta.

Esim. tiilikatteen tilalle voi kohteesta riippuen olla mahdollista vaihtaa galvanoitu eli sinkitty konesaumapelti. Tiilikatteen kunnostus saattaa kuitenkin tulla edullisemmaksi ja säilyttää paremmin rakennuksen arvon ja ulkonäön. Ole siis yhteydessä hankkeesi valvojaan.

Peltikattoa ei tarvitse tehdä palasista, vaikka vanha katto olisikin tehty palapelistä. Arvokohteissa valesaumojä saatetaan edellyttää.

Peltikaton oikaiseminen ei ole tarpeen korjauksen yhteydessä, eikä kattoa tule oikoa liikaa.

Huom. Koko kattoa ei liioin ole aina tarpeen uusua, vaan vanhan katon voi korjata, joka tulee yleensä edullisemmaksi.

Profiilipeltikatteita, kuten lukkosauma-, tiilikuvio- jne. tai muovipinnoitettuja peltikatteita ei avusteta. Myöskään tehtaalla valmiiksi maalattuja peltimateriaaleja ei voida avustaa.

Huopakate:

vaikka alkuperäinen on ollut huopanauloilla, niin uusi huopakatto voi kuitenkin olla myös liimattava. Mikäli alkuperäinen huopakatto on ilman kolmiorimoja, ei niitä tarvitse olla uudessakaan. Suora huopa voi olla liimattava. Vaakahuopa käy, jos se on alkuperäisen mallin mukainen. Palahuopa ei ole avustettava materiaali.

Räystäisiin ei tule asentaa pintapeltiä. Katso ohje: Museoviraston kortti 4 Huopakaton korjaus.

Vanhat varttikatot (kuitusementti/mineriitti): nykyisin on saatavilla vastaavia uusia kuitusementtikatteita.

Eterniittikattojen uusimisessa suositellaan käytettävän rakennuksen rakentamisajankohdan materiaaleja.

Piipunhattu ei avusteta, ellei niille ole historiallisia perusteita.

Kattovarusteet/kattoturvatuotteet (kuten tikkaat, kattosillat, lumiesteet jne.) eivät kuulu tämän avustuksen piiriin, mutta niitä saa laittaa. Ne on eroteltava laskussa. Huom. jalkaränne ei korvaa lumiestettä.

Vanhojen tulisijojen, uunien ja hormien korjausta voidaan avustaa, mutta esimerkiksi hormin sisäistä putkitusta/pinnoittamista ei avusteta.

Kourut ja syöksytorvet:

- Kourujen tulee olla galvanoitua eli sinkittyä peltiä. Ylös asennetaan suppilot, etenkin jos sellaiset ovat olleet rakennuksessa jo ennestään.
- Myös suppiloiden pitää olla galvanoitua peltiä. Valmiiksi maalattua tai muovipinnoitettua peltiä ei avusteta.
- Syöksytorvien rypytetty tai taiteltu mutka harkitaan tapauskohtaisesti. Ole yhteydessä hankkeesi valvojaan.
- Jos jalkaränne ei ole alun perin ollut vanhan konesaumattun peltikaton yhteydessä, niin niitä ei edellytetä korjauksessakaan. Jalkaränne ei tarvitse tehdä koukkujen kanssa.

- Tiilikattojen yhteydessä kouruja ja suppiloita verrataan kyseisen rakennuksen aikaisempaan rakentamistapaan.

Talousrakennukset:

Joskus voi olla perusteltua lisätä kouru tai syöksy, vaikka niitä ei aikaisemmin ole ollut. Toimenpide ei kuitenkaan ole avustettava. Perinteinen ratkaisu, etenkin pienissä rakennuksissa, on lautakouru ja sen jatkeena riuku. Vesienhallintaan tulee kiinnittää huomiota.

Aluskate:

kaikissa rakennuksissa ei aina ole ollut aluskatetta alun perinkään. Jos aluskate halutaan lisätä, niin tuuletusväli saattaa tulla tarpeeseen. Etenkin, jos rakennuksessa on lämmin ullakko. Tällöin rakennekaksuus kasvaa ja saattaa tulla katon oikomistarvetta. Kattoja ei ole tarpeen oikoa liian suoriksi. Bitumihuopa aluskatteeksi ja peltikate voisi olla yksi ratkaisu. Ole yhteydessä hankkeesi valvojaan.

Aurinkopaneeleja ym. vähähiilisen energian ratkaisuja ei voida avustaa tällä avustustyyppillä.

Perustukset

Perustusten ja ulkoportaiden korjausta voidaan avustaa tapauskohtaisesti harkiten. Korjauksessa on käytettävä alkuperäistä materiaalia ja pintakäsittelyä. Esimerkiksi rappauksen tyyppi valitaan kuten julkisivukorjausten yhteydessä.

Puisten ulkoportaiden korjauksessa on käytettävä lehtikuusta tai lämpöpuuta. Paineekyllästetty puutavara ei ole avustuskelpoinen materiaali.

Venevajojen korjauksessa on perinteisesti käytetty haapaa, kun rakenne on kosketuksissa veden kanssa. Paineekyllästetty puutavara ei ole avustuskelpoinen materiaali.

Salaojien asennusta ei avusteta.

Painuneiden perustusten korjausta voidaan avustaa tapauskohtaisesti harkiten.

Maanpinnan muotoilu saattaa olla avustuskelpoinen toimenpide, mikäli se on perusteltua rakennuksen säilymisen kannalta.

Multapenkkien korjaus on avustettava toimenpide. Korjauksessa tulee huomioida kosteuden pääsyn estäminen rakennuksen alle. On käytettävä ei-kapillaarista materiaalia sekä huolehdittava alapohjan tuuleutuksesta. Vaahtolasieristettä (kierrätysmateriaali) voi käyttää.

Sisätilat

Tulisijojen ja hormien korjaukset kuuluvat tämän avustustyyppin piiriin.

Avustusta voi hakea myös esimerkiksi pinkopahvituksen, kattomaalausten korjausten ja alkuperäisten lattiarakenteiden korjaamiseen tms. Näitä voidaan tapauskohtaisesti harkinnan mukaan avustaa, mikäli määrärahat riittävät. Mutta jos on kyse erityisestä restauroinnista, niin hakijan kannattaa hakea näihin kunnostustöihin avustusta ensisijaisesti Museovirastolta.